

Άγ. Κοσμάς Αιτωλός: 300 έτη από τη γέννησή του, 1714-2014. Αρετές & δράση

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η διδαχική προσφορά του Αγίου Κοσμά, διά του Ευαγγελικού κηρύγματος του, ήταν αποφασιστική για την χώρα μας και κυρίως στις περιοχές που είχαν κινδυνέψει από τον εκούσιο εξισλαμισμό. Οι εγκαταλελειμμένοι στην αμάθειά τους Έλληνες έπρεπε να διδαχθούν την πίστι τους. Η απλή και σε λαϊκή γλώσσα διδαχή του Αγίου συνάρπαζε τα πλήθη, που κα-τά χιλιάδες τον ακολουθούσαν και με δίψα πρόσμεναν να ακούσουν τα κηρύγματά του.

Ο πρώτος βιογράφος του Όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης σημειώνει ότι «η διδαχή του ήταν καθώς ημείς αυτήκοοι αυτής εγενόμεθα, απλουστάτη, ωσάν εκείνη των αλιέων (δηλαδή των Αγίων Αποστόλων). Ήταν γαλήνιος και ησύχιος, όπου εφάνετο καθολικά να είναι γεμάτη από χάριν του ιλαρού και ησυχίου Αγίου Πνεύματος».

Ο αποστολικός νους του Αγίου εφρόντισε να εκπαιδεύση Ιεροκήρυκες. Εκτός από τους ιερείς και βοηθούς, που είχε μα-ζί του διά την τέλεσι μυστηρίων, τον παρακολουθούσαν και μαθητευόμενοι από αυτόν ιεροκήρυκες, τους οποίους έστελνε σε μέρη που δεν προλάβαινε να φτάση ο ίδιος, είτε για να διαβά-σουν στους ναούς καταγεγραμμένες διδαχές του, είτε να διδά-σκουν από μνήμης. Τους υπεράριθμους μαθητευόμενους τους έστελνε είτε στην Αχαΐα είτε στην Ηλεία και αλλού, για να συνεχίσουν το έργο του κηρύττοντας το Ευαγγέλιο. Στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας έχουν διασωθή και ονόματα τέτοιων ιε-ροκηρύκων του.

6. Χαρισματικός και οργανωτικός νους

Στην πρώτη του περιοδεία ο Άγιος Κοσμάς είχε μόνο 3-4 βοηθούς. Όμως στις επόμενες περιοδείες του οργανώνει ολόκληρο κινητό αποστολικό σταθμό. Ως χαρισματικός και οργανωτικός νους εισέρχεται σε αναγκαίους πρακτικούς τρόπους. Υποκινεί τους πλουσίους να πληρώσουν τα έξοδα των μεταγωγικών υποζυγίων, που κουβαλούσαν τον λυόμενο μεγάλο άμβωνα του, ώστε όταν εδίδασκε να γίνεται θεατός· μετέφεραν επίσης τους μεγάλους σταυρούς που έστηνε και άφηνε στον τόπο του κηρύγματος, λυόμενα μανουάλια, κερί, χιλιάδες κομπο-σκοίνια και σταυρουδάκια, που χάριζε στους φτωχούς, μπόλιες (μαντήλες) για τις γυναίκες, χτένια για τους άνδρες, χαρτιά και μολύβια για την καταγραφή των διδαχών και άλλα αναγκαία.

Το караβάνι του Αγίου ακολουθούσαν χτίστες, για να χτί-ζουν εκκλησίες, σχολεία και προσκυνητάρια με εικόνες στους δρόμους, για να θυμούνται οι χριστιανοί την πίστι τους, αλλά και δάσκαλοι, που τους μοίραζε στα σχολεία του, και διάφορα άλλα πρόσωπα, που τον βοηθούσαν. Όταν επρόκειτο να επισκεφθή, για να διδάξη σε κάποια περιοχή, είχε ειδοποιήσει συ-νήθως τους κατοίκους της να ετοιμασθούν για αγρυπνία, ευχέλαιο, εξομολόγησι, και λοιπά μυστήρια τα οποία θα τελούσαν οι ιερείς που τον ακολουθούσαν.

Ειδοποιούνταν ακόμα και οι πιο μακρινές περιοχές, από τις οποίες κατέφθαναν στον τόπο του κηρύγματος του κατά χιλιά-δες οι πιστοί. Αναφέρεται ότι ο αριθμός των ακροατών των δι-δασκαλιών του Αγίου έφτανε τις τρεις χιλιάδες (3.000) και κα-τά περίπτωσι και τις δεκαέξι χιλιάδες (16.000). Έκανε διδαχή το βράδυ, το πρωί και το άλλο βράδυ κι έφευγε ακολουθούμενος από πολλά πλήθη, για να κηρύξη σε άλλη περιοχή.

Χαρακτηριστική είναι η αγάπη και η καλή αλλοίωσι που προκαλούσε στις ψυχές των χριστιανών που άκουγαν τις διδα-χές του. Αυτό φαίνεται και από τις συχνές παρακλήσεις των ακροατών του να μείνη κι άλλο κοντά τους, αλλά ο Άγιος τους απαντούσε: «Ήθελα να είμαι, Χριστιανοί μου, πάντοτε μαζί σας, να σας λέγω πότε το ένα, πότε το άλλο· μα τί να σας κάμω, αφού είναι χιλιάδες χώραι, όπου δεν άκουσαν λόγο Θεού ποτέ και με περιμένουν». (Διδαχή Γ' 160). Παρακολουθούσαν δε την διδαχή του μορφωμένοι, αγράμματοι, μικροί, μεγάλοι, Έλ-ληνες, Αλβανοί, Τούρκοι, και «ηδέως αυτού ήκουον», διότι το κήρυγμά του είχε δύναμι αποστολική.

Οι διδαχές που διασώθηκαν είναι ελάχιστες. Ο Διδάχος Άγιος Κοσμάς συχνά ξέφευγε από το караβάνι κι έτρεχε σε δύσβατες περιοχές, για να βρη τους ληστές και να τους καλέση σε μετάνοια. Διεσώθησαν ονόματα τέτοιων ληστών, που με τις νουθεσίες του Αγίου μεταμορφώθηκαν σε ήρεμους χαρακτήρες, όπως ο

αρχιληστής Τότσκας, ο οποίος μάλιστα αγόρασε 50 κολυμβήθρες και τις προσέφερε στις εκκλησίες για τις βαπτίσεις.

Ο Άγιος Κοσμάς είχε και το αποστολικό χάρισμα των αντιλήψεων, και προσπαθούσε να διεγείρη με το κήρυγμά του την ευσπλαχνία των πλουσίων και όχι μόνον, για να φροντίζουν για τους φτωχούς που εξαντλούνταν από τα χαράτσια. Ωθούσε τις πλούσιες οικογένειες να υιοθετούν τα ορφανά και να προστατεύουν τις χήρες προπάντων μετά την καταστροφή που έφερε η Ορλωφική επανάσταση.

7. Ελληνική γλώσσα και σχολεία

Στο τέλος της πρώτης διδαχής του ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός απευθύνει προς τους ακροατές του μια αξιοπρόσεκτη προ-τροπή: «Να μαζευθήτε όλοι να κάνετε ένα σχολείον καλόν, να βάλετε και επιτρόπους να το κυβερνούν, να βάλουν διδάσκα-λον να μανθάνουν όλα τα παιδιά γράμματα, πλούσια και πτω-χά. Διότι από το σχολείον μανθάνουμε τι είναι ο Θεός, τι είναι η Αγία Τριάς, τι είναι οι Άγγελοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, αρετή, κακία· τι είναι ψυχή, σώμα κ.λπ. ... Χωρίς σχολείον... περιπατώμεν εις το σκότος».

Ο Άγιος Κοσμάς, γνήσιος και θερμός φίλος των γραμμα-των, της μορφώσεως των παιδιών του δούλου γένους, συνιστά να κάνουν οι αδελφοί Έλληνες σχολεία. Ακόμη ο Άγιος Κο-σμάς επιθυμεί να μάθουν όλα τα παιδιά γράμματα φωτισμένα από το φως της Αγίας Γραφής. Ο άνθρωπος ως ψυχοσωματι-κή οντότητα δεν καλλιεργείται μόνο π.χ. με τη φυσική, τη γεωμετρία και με οποιαδήποτε επιστήμη. Χρειάζεται και η γνωρι-μία και η καλλιέργεια αρετών.

Ήρθε αντιμέτωπος με την αμάθεια και την απαιδευσία του λαού. Οργάνωσε Εθνική Παιδεία που δεν υπήρχε τότε, πλην των μεγάλων απρόσιτων, στα λαϊκά στρώματα, σχολών. Ίδρυ-σε 210 σχολεία. Εν τούτοις οι μελετηταί του έργου του αναφέρουν ότι είχε ιδρύσει 1300 – 1500 σχολεία. Τα μεν πρώτα ήταν υπό την άμεση διοργάνωσι και επίβλεψί του, τα δε επόμενα ασφαλώς ιδρύθηκαν σε διάφορες περιοχές από τους ακροατές των κηρυγμάτων του και εμιμούντο τον τρόπο ιδρύσεως και λειτουργίας αυτών. Στα σχολεία αυτά ήθελε να μαθητεύουν φτωχά και πλούσια παιδιά, χωρίς να πληρώνουν. Τους έφτιαξε και εκπαιδευτικό πρόγραμμα με πρώτο μάθημα τα θρησκευτι-κά. Τα έξοδα των σχολείων -καθ' υπόδειξι του Αγ. Κοσμά- ανελάμβανε η Εκκλησία και τα Μοναστήρια και το «Κοινόν της Χώρας».

Εκτός των σχολείων, ίδρυσε και ανώτερες σχολές στη Βό-ρειο Ήπειρο: στη Δρόβιανη, Σχολή Ανωτέρων Σπουδών για διδασκάλους και ιερείς· στη Μονή Θεολόγου στη Δερβίτσανη, Ιερατική Σχολή· στην περιοχή Δέλβινου στην Σταυροπηγιακή Μονή της Παναγίας Δίβρης, Ανωτέρα Σχολή των Αρχαίων

Γραμμάτων και Επιστημών (δηλαδή Φιλολογική). Επίσης στήριξε και στελέχωσε την Ανωτέρα Σχολή της Μονής Ντρυάνου.

[Συνεχίζεται]